

Afsluttende evaluering

- JYFE netværk for udvikling af specialiseret bostøtte til voksne med ADHD

Afsluttende evaluering - JYFE netværk for udvikling af specialiseret bostøtte til voksne med ADHD

©CFK • Folkesundhed og Kvalitetsudvikling, Region Midtjylland, 2012

Redaktion/forfattere:

Forsker Lene Mosegaard Søbjerg, lene.soebjerg@stab.rm.dk, 7841 4362

Konsulent Christiane Bundegaard Petersen, christiane.petersen@stab.rm.dk, 7841 4038

Praktikant Vicki Nygaard Svendsen

Studerende Betina Falkesgaard Højen

Publikationen kan frit refereres med tydelig kildeangivelse

For yderligere oplysninger rettes henvendelse til:

CFK • Folkesundhed og Kvalitetsudvikling

Olof Palmes Allé

8200 Aarhus N

Hjemmeside: www.cfk.rm.dk

Rapporten kan downloades fra www.cfk.rm.dk under udgivelser

Indholdsfortegnelse

1	INDLEDNING	1
1.1	Netværkets aktiviteter	1
1.2	Tilpasning af projektet	2
2	EVALUERING AF NETVÆRKET	3
2.1	Status i kommunerne	3
2.1.1	Igangværende projekter	3
2.1.2	Udfordringer i indsatsen over for borgerne	4
2.2	Kompetenceudvikling	5
2.2.1	Arbejdet med programteorien	6
2.3	Ledelsesdeltagelse og –involvering	7
2.4	Brugeroplevelse	7
2.4.1	Brugerevalueringerne	7
2.4.2	Medarbejdernes opfattelse af brugernes udbytte	9
2.5	Formidling	10
2.6	Opsamling på netværket	10
2.7	Fremadrettet	11
3	KONKLUSION	13
	BILAG 1 – DELTAGEREVALUERINGER	14
1.	netværksseminar	14
2.	netværksseminar	15
3.	netværksseminar	16
4.	netværksseminar	17
5.	netværksseminar	18
6.	seminar. Afsluttende konference	19

1 Indledning

JYFE netværk om specialiseret bostøtte til voksne med ADHD startede i 2010 med det formål at bidrage til at skabe bedre levevilkår for voksne med ADHD. Baggrunden for netværket var en vækst i antallet af borgere med ADHD og et deraf følgende behov for at udvikle en indsats specifikt til denne målgruppe. I Aalborg Kommune valgte man allerede i 2004 at oprette et særligt team under SEL § 85. Den oprindelige tanke med netværket var derfor at tage udgangspunkt i de erfaringer, man havde i Aalborg Kommune og sprede dem i andre kommuner gennem et videnskabende netværk¹.

Projektets overordnede formål var ifølge den oprindelige projektbeskrivelse, at "*bidrage til at skabe bedre levevilkår for voksne mennesker med ADHD ved at kvalificere bostøttemedarbejdere til at give en mere hensigtsmæssig og målrettet støtte i hverdagen til målgruppen*".

Dette formål skulle opnås ved at sikre kompetenceudvikling af bostøttemedarbejdere ved

1. at formulere et fagligt og organisatorisk grundlag for specialiseret bostøtte til voksne med ADHD med udgangspunkt i den eksisterende viden om og i erfaringer fra den indsats, der udføres af bostøttemedarbejdere
2. at gennemføre forsøg i forskellige kommuner med realisering af dette fælles grundlag for en specialiseret bostøtte
3. at opsamle erfaringer fra forsøgene med henblik på en fælles videnbaserings indsatsen

12 kommuner startede i netværket i efteråret 2010. På grund af besparelser og ressourcemæssige udfordringer valgte tre kommuner at stoppe i netværket i efteråret 2011. De ni kommuner, der har deltaget i netværket i hele perioden, er:

- Favrskov Kommune
- Herning Kommune
- Hjørring Kommune
- Jammerbugt Kommune
- Ringkøbing-Skjern Kommune
- Skanderborg Kommune
- Struer Kommune
- Viborg Kommune
- Aalborg Kommune

1.1 Netværkets aktiviteter

Netværket har været bygget op omkring seks seminarer, som blev afholdt i perioden oktober 2010 – september 2012. Tre seminarer har været døgnsseminarer, hvor deltagerne har været på et conferencecenter i ca. 24 timer, mens de øvrige tre seminarer har været dagseminarer fra kl. 9 til kl. 16. Det afsluttende seminar blev afholdt som en conference,

¹ For mere information om ideen bag videnskabende netværk se:

<http://knudramian.pbworks.com/w/page/12751793/VisNet>

hvor relevante kolleger og ledere fra de deltagende kommuner samt andre interesserede kommuner og regioner var inviteret med.

På de første to seminarer udarbejdede hver kommune en programteori, hvori de beskrev deres projekt. Efterfølgende skulle hver kommune afprøve deres projekt, samt teste og udvikle de anvendte metoder. Når projekterne var afprøvet og tilpasset, skulle bostøttemedarbejderne gennemføre en mindre evaluering af projektet sammen med borgerne.

Mellem netværksseminarerne var der mulighed for at kontakte konsulenterne tilknyttet netværket hos CFK for at få faglig sparring på projekterne i de enkelte kommuner. Desuden blev der mellem hvert seminar udsendt et nyhedsbrev.

1.2 Tilpasning af projektet

På de indledende netværksseminarer blev det tydeligt, at kommunerne havde fokus på vidt forskellige aspekter af bostøtten. Nogle fokuserede på tværfagligt samarbejde, mens andre havde konkrete arbejdsopgaver som opvask og daglige gøremål i centrum. Forskelligheden betød, at den oprindelige ide om at tage udgangspunkt i én fælles programteori blev ændret til, at hver kommune skulle lave sin egen programteori. Der er således blevet arbejdet med forskellige projekter og programteorier i netværket.

Udviklingen i projektperioden har haft betydning for, hvordan netværkets forventede resultater og forskellige succeskriterier har kunnet opnås. Netværket har haft til hensigt at resultere i:

- **Metodeudvikling:** Formulering af en fælles, afprøvet socialfaglig metode til specialiseret bostøtte indsats til voksne med ADHD
- **Kompetenceudvikling:** Netværksdeltagernes øgede viden om og erfaring med at yde en specialiseret bostøtte indsats til voksne med ADHD
- **Resultater på borgerniveau:** Bedre livsvilkår og livskvalitet for voksne med ADHD som følge af en mere målrettet og hensigtsmæssig bostøtte indsats.

Netværkets tilpasning af projektet har haft den største betydning for de forventede resultater på metodeniveau, hvor en fælles afprøvet metode er blevet til flere forskellige metoder, som har været afprøvet i dele af netværket. De forventede resultater på kompetence- og borgerniveau har ikke ændret sig, men kan ikke beskrives generelt for et bestemt fælles projekt.

De forventede resultater på de tre forskellige niveauer har netværket arbejdet hen imod ved hjælp af seks succeskriterier fordelt på metode-, deltager- og borgerniveau. Også succeskriterierne har ændret sig en smule i takt med udviklingen i projektperioden:

På **metodeniveau:**

1. at modellen for en specialiseret bostøtte realiseres som beskrevet i programteorien
2. at metoden og modellen formidles til en bredere kreds med henblik på spredning

På **deltagniveau** er succeskriterierne:

1. at deltagerne udvikler deres kompetencer i forhold til at yde en fagligt kvalificeret bostøtte indsats, og at de oplever sig fagligt rustet til at varetage opgaven
2. at der udvikles en organisation af fagfolk, som er i stand til at formidle modellen til andre samt hjælpe andre til at implementere modellen

På **borgerniveau** er succeskriterierne:

1. at modtagere af bostøtten på kort sigt udvikler eller bliver bedre i stand til at håndtere daglige praktiske gøremål i eget hjem, styre økonomi, fastholde arbejde eller uddannelse, vedligeholde netværk, herunder samarbejde med pårørende, samarbejde med offentlige støtte- og behandlingsinstanser, undgå eller minimere misbrug og kriminalitet
2. at livsvilkår og livskvalitet på længere sigt forbedres

Netværkets tilpasning af projektet har især påvirket succeskriterierne på borgerniveau. Da netværket ikke afprøver en fælles metode kan evalueringen ikke svare generelt på spørgsmålet om praktiske gøremål. Derimod undersøger evalueringen de enkelte projekters indflydelse for borgerne, hvor det lader sig gøre.

2 Evaluering af netværket

CFK har i oktober og november 2012 gennemført en evaluering af netværket. Evalueringen er baseret på et fokusgruppeinterview, hvor der deltog bostøttemedarbejdere fra tre kommuner, samt telefoninterview med alle deltagende kommuner. Emnerne i både fokusgruppeinterviewet og telefoninterview var;

- Hvad er status for bostøtte til voksne med ADHD i kommunerne?
- Hvordan har netværket bidraget til kompetenceudvikling blandt bostøttemedarbejdere?
- Ledelsesdeltagelse- og opbakning til netværket
- Effekter af netværket på brugerniveau

Netværkskommunerne nævnes ikke ved navn i indeværende evalueringsrapport i forbindelse med præsentationen af kommunernes konkrete erfaringer og projekter. CFK kan være behjælpelige med kontakt til kommunerne og yderligere oplysninger om projekterne ved behov.

2.1 Status i kommunerne

2.1.1 Igangværende projekter

Kommunernes arbejde med den specialiserede bostøtte har generelt fået et langt større fokus i kommunen som en følge af deltagelsen i netværket. I nogle kommuner er der igangsat helt specifikke projekter på området, mens status hos andre ikke er konkrete igangværende projekter, men derimod et generelt fokus på og udvikling i den specialiserede bostøtte til voksne med ADHD.

En kommune har, udover et øget fokus på området, startet to netværksgrupper op. Én for voksne med ADHD som ikke nødvendigvis får bostøtte og én for pårørende til voksne med ADHD. En anden kommune har i et stykke tid arbejdet med at få startet et nyt psykiatrihus op, hvor der blandt andet skal være en ADHD-skole. Udover det generelle arbejde i bostøtten ligger det primære fokus derfor i dette projekt. I en tredje kommune arbejdes

der på at få etableret et bosted tilknyttet bostøtten, hvor det er planlagt, at de første borgere flytter ind omkring årsskiftet 2012/2013. I en fjerde kommune er et smart phone-projekt for voksne med ADHD igangsat. Endelig har en femte kommune oprettet en uvisiteret café til borgere med ADHD og ADHD lignende symptomer, hvorfra der kan ydes støtte til borgere, som ikke nødvendigvis har en sag i kommunen, men fx har brug for hjælp til at navigere i systemet. Grundet besparelser er der dog blevet skåret ned i medarbejdertildelingen fra en til to til projektet, men på trods af besparelserne kører caféen stadig med stor deltagelse fra borgere.

I tre forskellige kommuner arbejdes der med bedre samarbejde og koordinering på tværs af forskellige myndighedsinstanser. En af disse har eksempelvis nedsat et fagligt netværk på tværs af børne-, unge- og voksenområdet, hvor jobcentret også indgår. Det gøres for at tænke på tværs af kommunen i stedet for hver afdeling eller instans for sig. I en anden af disse kommuner er der fokus på at etablere konkrete positive samarbejdsrelationer med kommunale og regionale samarbejdspartnere borgeres netværk, foreninger og andre relevante aktører. Det skyldes, at bostøtten oplever, at borgerne har svært ved at navigere rundt mellem de forskellige afdelinger i kommunen og konkrete samarbejdsaftaler gør det nemmere at hjælpe borgerne ligesom aktivt samarbejde med netværket understøtter bostøttens arbejde. Ved at få borgerens forskellige kontakter og instanser i kommunen til at arbejde sammen hjælpes borgerne derfor i mødet med det offentlige. I den tredje af disse kommuner nævnes bostøttens koordinering med jobcentret som havende et helt særligt fokus lige i øjeblikket pga. dagpengereformen, hvor nogle af borgerne risikerer at miste deres dagpenge.

I en enkelt kommune er der ikke et igangværende projekt. Der blev påbegyndt et projekt i forbindelse med deltagelsen i netværket, men man nåede kun få samtaler med borgerne, førend der kom omstrukturering i hele organisationen, og projektet gik derefter i stå pga. mangel på tid og overskud. Kommunen har fortsat deltaget i netværket og oplevet det givtigt.

2.1.2 Udfordringer i indsatsen over for borgerne

Arbejdet med at samarbejde mere på tværs i kommunerne er det, der især skaber udfordringer for bostøtten. Det er generelt en udfordring at koordinere indsatsen over for borgerne på tværs af flere instanser i kommunen. Derudover oplever de interviewede netværksdeltagere indimellem en manglende forståelse af borgernes behov fra de andre forvaltningers side. En medarbejder udtrykker således:

"Ind imellem er der udfordringer i samarbejdet med de andre instanser i kommunen. Altså de andre forvaltninger. Og den forståelse der skal til for at borgere med ADHD kan sættes ind i det rigtige tilbud. Man kan stadig støde på dem, der mener, borgerne bare lige skal tage sig sammen. De mangler forståelse og måske også lidt mere inddragelse af os, som er tættest på borgerne."

En gennemgående udfordring i kommunerne er derudover tid og økonomiske ressourcer. Begrænsede ressourcer gør det vanskeligt at være aktive og iværksætte nye tiltag for borgerne som samt at yde den optimale støtte. Krav om besparelser betyder desuden, at samarbejdet på tværs af kommunen nedprioriteres, da der er andre kerneopgaver, der opleves vigtigere eller mere akutte.

2.2 Kompetenceudvikling

Et af formålene med netværket har været, at netværksdeltagerne fik øget viden om og erfaring med at yde en specialiseret bostøtteindsats til voksne med ADHD. Deltagernes evaluering af netværksarbejdet viser, at netværket i høj grad har levet op til dette formål.

Oplæggene på seminarerne har sigtet mod, at deltagerne fik øget viden indenfor specialiseret bostøtte til voksne borgere med ADHD. Der er generel enighed om, at de fleste oplæg har været spændende, men at enkelte også har været mindre relevante. Det fremhæves, at der er blevet lyttet til deltagernes ønsker til input på seminarerne, og oplægsholdere er blevet tilpasset herefter.

Overordnet oplever deltagerne, at de er blevet mere kompetente i forhold til de udfordringer, kommunen står overfor med borgerne. Flere kommuner fremhæver, at de generelt har fået større viden gennem netværksarbejdet. En kommune har oplevet det positivt at blive tvunget til at forholde sig mere teoretisk til sit arbejde. En deltager efterspørger flere hjemmeopgaver mellem seminarerne med henblik på at bevare fokus i den mellemliggende tid. En leder fortæller i forhold til oplæggene, at hun har konkrete oplæg om, hvad der egentlig er hjælpsomt i forhold til borgere med ADHD? Der efterspørges flere værktøjer i forhold til, hvad der virker.

Til det afsluttende seminar fremlagde kommunerne deres erfaringer for hinanden, hvilket en medarbejder mener kunne have været givtigt til hvert seminar.

Med henblik på at støtte og styrke deltagernes arbejde med evaluering og projektstyring har der været konsulenttimer til rådighed i forbindelse med netværket. Hensigten var, at kommunerne imellem seminarerne kunne kontakte konsulenterne og få sparring, råd og vejledning i forhold til deres projekter. Få kommuner har imidlertid benyttet sig af tilbuddet, grundet manglende tid og behov. En af de kommuner, der har benyttet sig af konsulentbistanden, udtrykker, at de har fået meget ud af det i forbindelse med evaluering og implementering af nye redskaber.

Det fremhæves overordnet, at det væsentligste ved netværket har været at kunne dele hinandens erfaringer og videreudvikle dem. Alle kommunerne fremhæver, at det har været givtigt at udveksle erfaringer, og for flere kommuner har netværket været med til at skærpe opmærksomheden på, hvad de har viden om, og hvad der kunne være brugbart at vide mere om. De faglige udvekslinger mellem kommunerne har også ført til øget samarbejde på tværs af kommunerne. Flere kommuner har fx mødtes to og to mellem seminarerne for at give sparring til hinandens projekter.

"Det med dynamikken mellem, at der er så mange kommuner, som arbejder helt forskelligt, det har været godt i hvert fald. Lærerigt og inspirerende."

Bostøtten i en kommune oplever, at erfaringerne fra netværket både har udmøntet sig på borger- og på organisatorisk niveau. På borgerniveau har netværket været med til at skabe erfarings- og videndeling, der har givet input til, hvordan medarbejderne skal møde borgerne. Særligt videndelingen har været en stor hjælp gennem hele processen. På et

mere overordnet niveau har netværket konkret bidraget med input til at få et botilbud sat i værk.

"Videndeling har smittet af på hinanden i netværket, så der er blevet sat gang i en masse ting i kommunen."

Netværket har desuden i flere kommuner spillet en rolle for bostøttens mulighed for at påvirke den kommunale organiseringen i retning af en mere tværgående og koordineret kommunal indsats for borgere med ADHD.

Netværkets succeskriterium på deltagniveau *"at deltagerne udvikler deres kompetencer i forhold til at yde en fagligt kvalificeret bostøtte indsats, og at de oplever sig fagligt rustet til at varetage opgaven"* er opfyldt. Deltagerne oplever, at de er blevet mere kompetente, de forholder sig teoretisk til deres arbejde og oplever generelt at have fået mere viden. Opfyldelsen af det andet succeskriterium på deltagniveau *"at der udvikles en organisation af fagfolk, som er i stand til at formidle modellen til andre samt hjælpe andre til at implementere modellen"* undersøges i afsnit 2.5. og 2.6.

2.2.1 Arbejdet med programteorien

Alle kommuner er på de to første seminarer blevet præsenteret for begrebet programteori, og har fået til opgave at lave en programteori over deres eget projekt². Adspurgt om inddragelse af programteorien gav mening for deltagerne var der i fokusgruppeinterviewet enighed om, at programteorien i begyndelsen var *"en stor mundfuld"*. En deltager fremhæver, at bostøtters arbejde er vidt forskellige, så den oprindelige idé med en samlet programteori var ikke optimal, hvorved det var godt, at de efterfølgende fik mulighed for at udarbejde specifikke programteorier for hver enkelt kommune. En medarbejder fortæller, at det har været dejligt at blive tvunget til at forholde sig mere teoretisk til sit arbejde via programteorien, selvom det også har været vanskeligt.

En kommune har anvendt programteorien til at blive "skubbet" i gang med projektarbejdet, og bostøtten har løbende brugt den i forhold til, hvor de var på vej hen, men den er derefter "blevet lagt på hylden". En medarbejder overvejer dog, at den skal findes frem igen på et senere tidspunkt. En leder fortæller, at de har brugt programteorien til at få etableret et tværfagligt samarbejde på tværs af forskellige instanser.

En anden kommune har arbejdet meget konkret med to programteorier, hvilket har hjulpet dem i deres arbejde. En medarbejder fortæller;

"Vi har brugt dem rigtig meget. Det har givet god mening, netop fordi det har tvunget os til at blive mere konkrete på; hvad er vores mål, hvor vil vi nå hen?"

En deltager fra en tredje kommune oplever ikke, at programteorien er blevet brugt blandt medarbejderne. Det foregik på ledelsesplan i stedet. Denne kommune har igangsat nyt tredje projekt, som led i udvikling af den specialiserede bostøtte (bostøtte i samarbejde med jobcenter), og dette projekt er i mindre grad end de projekter startet under netværket

² For mere information om programteori se fx: Rogers, Petrosino, Hacsí (2000) *Program Theory in Evaluation Challenges and Opportunities. New Directions for Evaluation*. Jossey-Bass

baseret på programteori. De kommuner, der ikke har brugt programteorien, fortæller, at de ikke har fået tilført ressourcer til at arbejde med programteorien i det daglige. Kommunerne, der har anvendt programteorien, har oplevet udbyttet positivt. Der efterspørges dog større klarhed fra starten, omkring hvad programteorien rummer, herunder præcisering af hvad den skal bruges til.

2.3 Ledelsesdeltagelse og –involvering

Ledelsesopbakning opleves som meget vigtig i forhold til medarbejdernes deltagelse i netværket. En kommune beskriver deres leder som tovholder og initiativtager til, at medarbejderne har deltaget i netværket. Ligeledes opleves det af de fleste kommuner som positivt, at lederne har deltaget i seminarerne. At ledelsen deltager i netværket fremhæves som centralt i forbindelse med at sikre samarbejde på alle niveauer.

Samtidig har det været konstruktivt, at medarbejdere og ledere har haft mulighed for at arbejde hver for sig på flere af seminarerne. En medarbejder fremhæver, at det har sikret en gensidig respekt imellem medarbejdere og ledere at deltage sammen i netværket.

Hvorvidt ledelsen er engageret i netværket, har været betydningsfuldt i forhold til, hvor meget tid der bliver afsat til projekterne ifølge en medarbejder. Derudover fremhæves det, at medarbejdere ikke har beslutningskompetence i forhold til, hvad der er muligt rent ressourcemæssigt fremadrettet, hvorfor det er vigtigt, at ledere inddrages.

En medarbejder oplever, at ledelsesdeltagelsen i starten kom til at fylde for meget. Ved runder i plenum fortalte lederne, hvad medarbejderne lavede, hvilket medarbejderen var generet af. Samtidig mener denne medarbejder også, at ledelsesopbakningen er nødvendig, idet det er lederen, der skal bakke op om de ting, medarbejderne laver og bringe det videre op i systemet.

Adspurgte om deres deltagelse svarer lederne, at det er meget relevant, at de deltager, og de vil gerne støtte op om, at medarbejderne deltager i netværksseminarerne.

2.4 Brugeroplevelse

Fire kommuner har lavet brugerevalueringen. Det er ikke muligt at konkludere entydigt, om netværksarbejdet har levet op til de opstillede succeskriterier på borgerniveau, idet disse fire kommuner ikke har lavet brugerevalueringer, der specifikt spurte til indikatorerne (beskrevet i afsnit 1.2). Derimod er der blevet evalueret på konkrete projekter, hvor man har fået undersøgt borgernes udbytte af det konkrete projekt og samt spurgt til eventuelle forbedringsforslag. Dette er dog også et vigtigt udbytte af netværket, som kommer borgerne til gavn, da deres ønsker i højere grad bliver inddraget i kommunernes arbejde med den specialiserede bostøtte til voksne.

2.4.1 Brugerevalueringerne

I en kommune har man evalueret en ADHD-Café. I evalueringen får kommunen blandt andet feedback fra borgerne på, hvad der fungerer godt i caféen, hvorfor nogle stopper med at komme, og hvilke muligheder der er for at videreudvikle caféen. Evalueringen viser, at borgerne generelt er meget glade for at komme i ADHD-caféen pga. det sociale samvær

og den forståelse, de møder blandt ligesindede. I evalueringen bidrager borgerne derudover i høj grad med forslag til videreudvikling af caféen. På denne måde inddrages brugerne i høj grad i udviklingen af det tilbud, der stilles til rådighed for dem, og de får mulighed for at komme med helt konkrete forbedringsforslag, som vil gøre et tilbud som dette endnu bedre og dermed hjælpe borgerne i deres hverdag.

I en evaluering, foretaget i en anden kommune angående etableringen af et botilbud og et dagtilbud, er borgerne blevet inddraget via en spørgeskemaundersøgelse, hvor borgerne eksempelvis har haft mulighed for at komme med forslag til indholdet af dagtilbuddet. Borgerne har dermed haft indflydelse på aktiviteter i tilbuddet, og de har fortalt, hvad der skal til for, at de vil benytte sig af tilbuddet. Evalueringen går også i dybden omkring, hvordan dagtilbuddet eventuelt kan erstatte noget af bostøtten i hjemmet. På denne måde bliver borgeren både inddraget i opbygningen af et konkret projekt og udviklingen af bostøtten generelt.

I tredje kommune har man blandt brugerne evalueret tre konkrete projekter; 'god start på dagen', 'opvask' og 'rengøring'. Borgerne har i løbet af projektet udfyldt registreringsskemaer til bostøtten om, hvad der i en afgrænset periode har haft betydning for en god start på dagen, for at få taget sin opvask og gjort rent. I den efterfølgende evaluering har borgerne kunnet give udtryk for, hvad der i projektet er lykkedes for dem, hvad der har været svært, og om det er en projektform, de kunne tænke sig at arbejde med igen. Borgerne har generelt været meget tilfredse med at deltage i projektet og vil gerne arbejde med denne projektform igen på andre områder. Det har bostøtten taget til sig og samtidig oplevet, at borgerne bliver mere målrettede overfor emnet i takt med registreringen, derfor er bostøtten i gang med en ny projektafprøvning. Det seneste projekt spørger til borgerens anvendelse og gavn af en ressourcebog, hvor borgerens ressourcer analyseres og beskrives i et samarbejdet mellem bostøtten og borgeren.

Den fjerde kommune, som har evalueret det første af bostøttens projekter på brugerniveau, har undersøgt borgernes motivation til at tage deres opvask og til at deltage i en klub for målgruppen. Alle borgere på nær én, som deltog i evalueringen af 'motivation til opvask', faldt fra projektet undervejs på grund af flytning, skilsmisse og andet. Opvaskeprojektet røg i vasken, men klubben kører stadig med fast tilslutning fra borgerne, da evalueringen blandt andet viste, at klubben betød rigtig meget for borgerne, som ofte mangler netværk. Desuden viste evalueringen, at borgerne havde brug for at blive hentet for at have motivation til at deltage, hvilket var en vigtig oplysning for kommunen i planlægning af klubben.

Evalueringen af netværkets succeskriterier på borgerniveau har som beskrevet i afsnit 1.2 ændret karakter på grund af netværkets udvikling i projektperioden. Da kommunerne har afprøvet forskellige metoder, frem for at alle har afprøvet et samlet metodekatalog, kan evalueringen derfor ikke bidrage med generel viden om det første succeskriterium på borgerniveau: *borgernes udvikling i forhold til praktiske gøremål i hjemmet*.

Flere kommuner har imidlertid som beskrevet ovenfor arbejdet med specialisering af bostøtten i forhold til forskellige praktiske gøremål og udvidelse og understøttelse af netværk, og nogle af dem har efterfølgende evalueret indsatsen hos borgerne. I disse kommuner har det vist sig, at borgerne oplever at have meget stor gavn af de tilbud, som

understøtter borgernes netværk, især har det stor betydning at mødes med andre borgere med ADHD. Derudover har de borgere, der har arbejdet med praktiske gøremål beskrevet, hvordan de oplever afklaring i forhold til styrker og svagheder i det praktiske arbejde samt fundet ud af, hvordan de kan motiveres og hjælpe sig selv til bedre at håndtere praktiske gøremål.

Netværkets andet succeskriterium på borgerniveau: *at livsvilkår og livskvalitet på længere sigt forbedres*, er det for tidligt at vurdere generelt, selv for de projekter der har evalueret sammen med borgerne. Der er imidlertid tegn på, at mange af projekterne har direkte indflydelse på livskvaliteten for borgerne. Den netværkskommune, som har en uvisiteret café, havde en borger med på netværkets afsluttende konference, som beskrev sin anvendelse af caféen samt betydningen for ham af at komme der. Borgeren beskrev, at han på grund af caféen havde erfaret, at han *"Ikke er alene i verden"* med sin problematik. At han faktisk kan få hjælp til praktiske ting og koordinering, som er *"logisk for nogen – men ikke for os"*.

Caféen tiltrækker flere og flere borgere, som ofte bliver gengangere, og som i evalueringen beskriver caféen som deres fristed, hvor de kan være sig selv. Deltagerne har taget initiativ til at oprette en facebookgruppe, som benyttes flittigt samt fælles aktiviteter ud over cafétiden. Caféen har således haft stor betydning for borgernes netværk og muligheder for at komme i kontakt med kommunen, og det har ifølge borgeren fra konferencen haft stor afsmittende effekt på livskvaliteten.

2.4.2 Medarbejdernes opfattelse af brugernes udbytte

Borgernes udbytte af netværksarbejdet er blevet vurderet af de enkelte kommuner gennem interviews med medarbejdere og ledere. De kan, grundet manglende dokumentation, ikke sige noget med sikkerhed omkring eksempelvis borgernes øgede livskvalitet, men det er generelt deres opfattelse, at borgerne også har fået noget ud af, at deres støtteperson har deltaget i netværksarbejdet.

Medarbejderne udtrykker generelt, at de er blevet bedre til at delagtiggøre borgerne i nye tiltag i kommunen og i de beslutninger, der træffes i processen. Borgerne inddrages eksempelvis i opstartsprocessen af et nyt botilbud eller en café ved, at der lyttes til deres ønsker herom, eller der deles spørgeskemaer ud til borgerne før opstarten af en madklub. Dette fremgår af følgende citat:

"Vi kunne sikkert godt have fundet på at åbne en cafe, selvom vi ikke havde været med i projektet. Jeg er bare ikke sikker på, at vi havde taget højde for alle de ting, vi så havde taget højde for nu. Her har vi gjort rigtig meget ud af at delagtiggøre deltagerne og få dem med i beslutningerne."

På denne måde bliver borgerne både hørt og inddraget i højere grad, og derudover får de en større klarhed omkring, hvad medarbejdernes intention med et nyt projekt er. Det giver mulighed for en langt større aktiv deltagelse og dermed udbytte fra borgernes side.

Erfaringsudvekslingen mellem deltagerne i netværket opfattes ligeledes som udbytterigt for borgerne. Netværksdeltagerne har fået indsigt i, hvordan tingene gøres anderledes i andre kommuner, og de har derved haft mulighed for at inspirere hinanden til gavn for

arbejdet med konkrete borgere. Det har betydet, at der er blevet iværksat nye tiltag i kommunerne. En deltager beskriver det således:

"Udvekslinger mellem støttepersoner i netværksarbejdet har gjort, at vi har fået en anden vinkel på tingene, som kommer vores borgere til gode."

Til trods for at medarbejderne ikke kan sige med sikkerhed, hvor stort borgernes udbytte er af netværksarbejdet på nuværende tidspunkt, så er det altså opfattelsen, at borgerne har gavn af netværksarbejdet gennem et generelt større fokus på området. Medarbejderne ser på borgerne på en ny måde og inddrager i højere grad dem og deres ønsker i arbejdet med den specialiserede bostøtte.

2.5 Formidling

Netværket har haft som succeskriterium at få formidlet de afprøvede metoder videre til en bredere kreds med henblik på spredning af erfaringerne som beskrevet i afsnit 1.2. De afprøvede metoder blev i særlig grad formidlet videre ved den afsluttende conference, hvor alle kommunerne formidlede deres erfaringer til de øvrige kommuner og øvrige deltagere på konferencen. Endvidere var andre bostøttemedarbejdere jobcenteret og andre relevante samarbejdspartnere inviteret med til den afsluttende conference, hvorved flere fik kendskab til netværket og den viden, de erfaringer og udfordringer, der er indenfor området.

Arbejdet med udvikling af specialiseret bostøtte er desuden blevet formidlet til en større offentlighed i form af en artikel i Gjallerhorn – Tidsskrift for professionsuddannelser³, samt en mindre notits i PS-bladet i Region Midtjylland⁴. Derudover er et projekt om anvendelse af smartphones blevet fremhævet af flere lokale medier i forbindelse med konferencen. Netværksdeltagerne har arbejdet med at udvikle projektet i netværket, men projektet strækker sig også ud over netværkets aktiviteter. Det drejer sig om en artikel i Århus Stiftstidende, Viborg Stifts Folkeblad og Dagbladet Ringkøbing-Skjern fra søndag d. 30. september.

2.6 Opsamling på netværket

Netværket har generelt bidraget til at få ADHD-området på dagsordenen i de deltagende kommuner, og deltagelsen har udfordret kommunernes vanlige arbejdsgange. I en kommune fremhæves det af en medarbejder, at netværket har betydet øget fokus på ADHD-området, idet netværket har givet mulighed for fordybelse i området. De har i kommunen afholdt temadage og synliggjort, at der er et stort behov for fokus på området. Det fremhæves endvidere, at det har været givende, at der i projektet har været mulighed for at dykke ned i, hvad borgerne har at fortælle om deres problematik. Det har været muligt grundet den tid, der var afsat til evaluering, og derved har borgerne været med til at udvikle projektet. Evalueringsdelen sammen med borgeren har betydet, at medarbejderen

³ Petersen, Christiane Bundegaard (2012), "Fortællinger om samarbejde om støtte til voksne med ADHD", *Gjallerhorn*, nr. 15, ss. 56-65.

⁴ PS-bladet, nr. 3, 2012, S. 28

har vished om, at det er et godt tilbud til borgeren, hvilket for medarbejderen opleves som en god følelse.

Der er enighed blandt kommunerne om, at der har været en god vekselvirkning mellem dag- og døgnsseminarer i forløbet. Særligt fremhæves døgnsseminarerne som udbytterige. Her har der været tid til at fordybe sig, men det har også skabt et sammenhold mellem kommunerne, hvilket blandt andet giver sig udslag i, at de har lettere ved at tage kontakt til hinanden efterfølgende. En kommune fremhæver også, at det på døgnsseminarerne har givet mulighed for, at man internt i kommunen fik et tættere samarbejde mellem medarbejdere og ledelsen. Til dagsseminarer har der ofte været mange oplæg og mindre tid til at erfaringsudveksle generelt.

Tid til erfaringsudveksling har været et af de store ønsker for netværksdeltagerne. De har ihærdigt forsøgt at lære af hinanden og ligeså væsentligt at videreformidle deres erfaringer og viden til hinanden. Netværksdeltagerne har derudover spredt deres viden i deres egne kommuner gennem temadage, samtaler med kollegaer, tværgående møder og andet. Succeskriteriet *"at der udvikles en organisation af fagfolk, som er i stand til at formidle modellen til andre samt hjælpe andre til at implementere modellen"* er således delvist opfyldt. En egentlig organisation er ikke etableret, men et uformelt netværk, hvor bostøttemedarbejdere kender hinanden på tværs af kommuner, er etableret. Flere kommuner har allerede besøgt hinanden for at tage ved lære af hinandens konkrete projekter, og flere kommuner er i færd med at aftale møder og besøg.

2.7 Fremadrettet

På det sidste egentlige netværksseminar blev lederne bedt om at identificere de væsentligste kommende udfordringer for deres arbejdsområde efter afslutning af arbejdet med udvikling af specialiseret bostøtte til målgruppen gennem netværket.

Lederne kom først til en erkendelse af, *"at der er vidt forskellige vilkår i kommunerne og derfor også forskellige kommende udfordringer!"*. Derudover var lederne enige om, at der:

1. Er behov for helhedstænkning på tværs i kommunerne. Visse steder er det nødvendigt at gå nogle [ledelses-] niveauer op, for at det kan lykkes.
2. Er behov for prioritering af projekter. Der skal arbejdes på (fortsat) at skabe plads til, at medarbejdere ud over borgerbesøg, som er det centrale, også har mulighed for at arbejde med at skabe udvikling på deres område.
3. Skal være rum til specialfaglige netværk for ADHD (fx tværfagligt).

Medarbejderne blev præsenteret for ledernes drøftelser og fik ligeledes mulighed for at supplere med deres oplevelser af de kommende udfordringer på området. Medarbejderne var i høj grad enige i de prioriterede områder fra ledernes side. Derudover havde medarbejderne en mere praktisk tilgang til udfordringerne, som fx gik på: Hvordan fastholder vi den udvikling, vi har gennemgået i netværket? Hvordan sørger vi for at fastholde et samarbejde med andre kommuner til inspiration og udvikling? Hvad er næste skridt efter udviklingen af specialiseret bostøtte til borgere med ADHD via det videnskabsnære netværk?

Medarbejderes og lederes beskrivelser af kommende udfordringer i kommunerne former sig således som en vifte af idéer til fremadrettet arbejde med videre specialisering af indsatsen. Det aktuelle behov for yderligere specialisering af indsatser overfor målgruppen hænger sammen med behovet for at fastholde kvaliteten i arbejdet i de kommende år, hvor der kommer flere borgere, som skal have tilsvarende støttekvalitet for samme ressourcer som i dag.

Derudover er der en gennemgående udfordring for målgruppen angående manglende tilknytning til arbejdsmarkedet, som kombineret med psykiatriske udfordringer (som ADHD i dette tilfælde) giver et helt særligt støttebehov, som ifølge støttepersoner og ledere med fordel kan koordineres formelt med kommunens øvrige afdelinger herunder især jobcenter.

Netværkets endelige anbefalinger af, hvordan kommende kommunale udfordringer på området med fordel vil kunne angribes, er således:

- Understøttelse af intern koordinering i kommunerne fx mellem socialpsykiatri (bostøtte) og jobcenter (jobcentersagsbehandler)
- Understøttelse af overgange fx mellem barn og voksen, samt understøttelse af koordineret samarbejde med borgernes private netværk

Det blev desuden understreget, at arbejdet med vidensbasering i netværket og den samtidige løbende mulighed for koordinering med andre kommuner og sparring fra proceskonsulenter opfattes som en konstruktiv model for arbejdet med udfordringerne.

Nogle af pointerne fra netværksdeltagerne om oplevelsen og betydningen af at arbejde sammen med andre i et videnskabende netværk er sammenfattet i bilag 2.

I forbindelse med evalueringen er fokusgruppedeltagerne blev spurgt specifikt til det aktuelle behov for indhold i et eventuelt nyt netværk, samt anbefalinger til formen i arbejdsmetoden. Fokusgruppedeltagerne lagde især vægt på, at deres udfordringer fremadrettet bliver at fastholde kvaliteten samt deres gode trivsel og arbejdsglæde, når de i de kommende år skal servicere flere borgere for samme beløb som i dag.

Konkrete kommentarer til et eventuelt nyt videnskabende netværk.

- Jobcentersagsbehandlere skal inviteres til et netværk m fokus på psykiatri og jobafklaring.
- Tværgående (internt i kommunen og på tværs af kommuner) har stadig stor betydning.
- Ledelsesdeltagelse er stadig relevant. Ledere er meget interesseret i at mødes med andre ledere og medarbejdere fra andre kommuner.
- Vigtigt at arbejde med egne dilemmaer i netværket (fx ved indlæring af nye metoder) og tage dilemmaerne med fra hverdagen til at drøfte i netværket.

Sammenfattende kan det konstateres, at netværksdeltagerne har oplevet, at arbejdsformen i netværket har været virkningsfuld, og at de i udpræget grad tænker den ind i muligheder for at løse nogle af de kommende udfordringer på området. Derudover har netværksdeltagerne også gode forslag til, hvad et evt. kommende videnskabende netværk

skal indeholde af aktuelle emner for at være relevant i kommunerne samt til, hvordan netværksformen udvikles og optimeres. Disse forslag kan læses i bilag 2.

3 Konklusion

Netværk til udvikling af specialiseret bostøtte til voksne med ADHD blev oprettet med det formål at bidrage til at skabe bedre levevilkår for voksne med ADHD. Midlet til at opnå målet var at udvikle bostøttemedarbejdernes kompetencer gennem videndeling og arbejde med konkrete projekter i kommunerne. Netværket har ændret sig undervejs i forløbet, hvilket betyder, at det ikke har været muligt at evaluere, om alle de oprindeligt opstillede succeskriterier, er blevet opfyldt.

De samlede erfaringer med netværk til udvikling af specialiseret bostøtte til voksne med ADHD viser imidlertid, at deltagerne har haft et stort udbytte af netværket. De bostøttemedarbejdere, der har deltaget i netværket, har haft stor gavn af at udveksle ideer og erfaringer med bostøttemedarbejdere i andre kommuner. Fælles diskussioner om de enkelte kommuners erfaringer samt de fælles oplæg, som blev holdt på netværksseminarerne har givet medarbejderne et stort udbytte. Netværket har således bidraget til både metode- og kompetenceudvikling i de deltagende kommuner.

De borgerevalueringer, der er gennemført i fire kommuner, viser, at projekterne har haft en positiv betydning for borgernes livsvilkår. Desuden giver bostøttemedarbejdere fra alle deltagende kommuner udtryk for, at de oplever, at deres egen arbejdsindsats har ændret sig til fordel for borgerne på baggrund af erfaringer og videndeling, de har opnået gennem netværket.

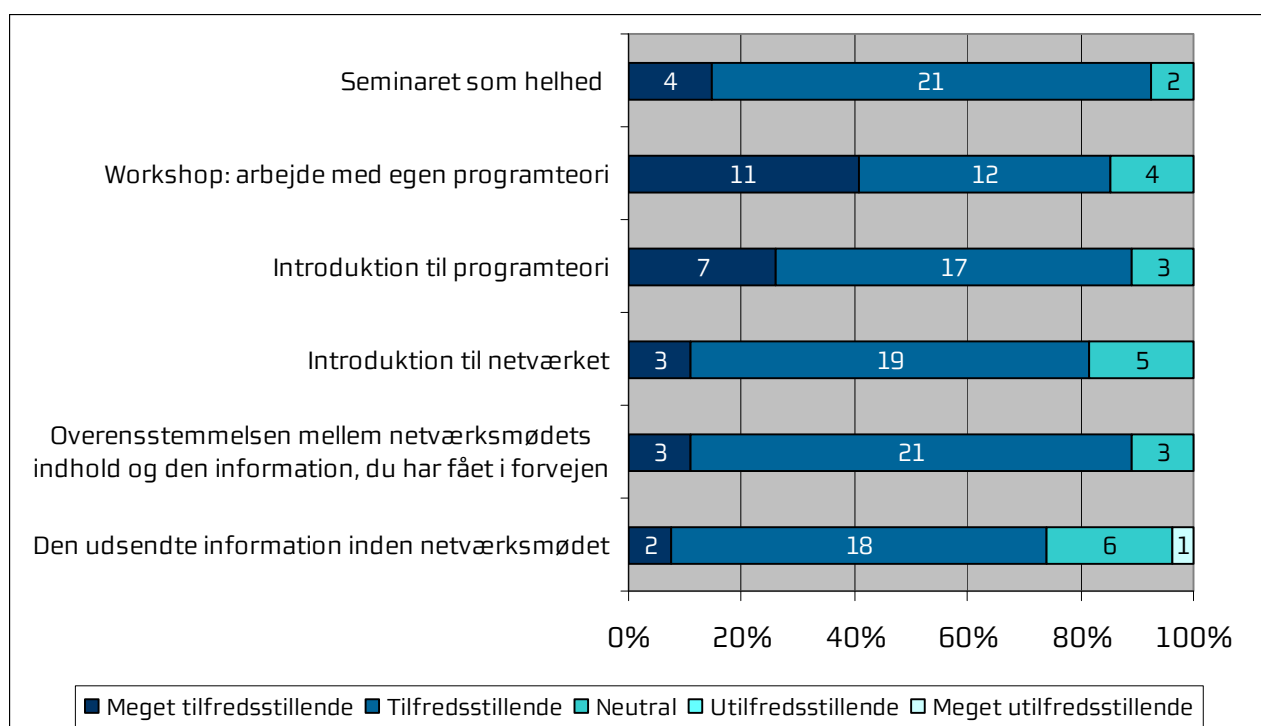
Bilag 1 – Deltagerevalueringer

Ved afslutningen af hvert netværksseminar er alle deltagere bliver bedt om at besvare et kort spørgeskema, hvor de skal bedømme indholdet af det konkrete seminar. I det følgende afsnit opgøres disse besvarelser sammen med et kort resume af de skriftlige kommentarer fra evalueringerne. Alle de skriftlige kommentarer kan ses i bilag 2. I kommentarerne anføres forskellige forslag og ideer til udvikling af netværket, som løbende er blevet indarbejdet og drøftet med deltagerne.

1. netværksseminar

5. oktober 2010, Center for Kvalitetsudvikling

Tabel 1

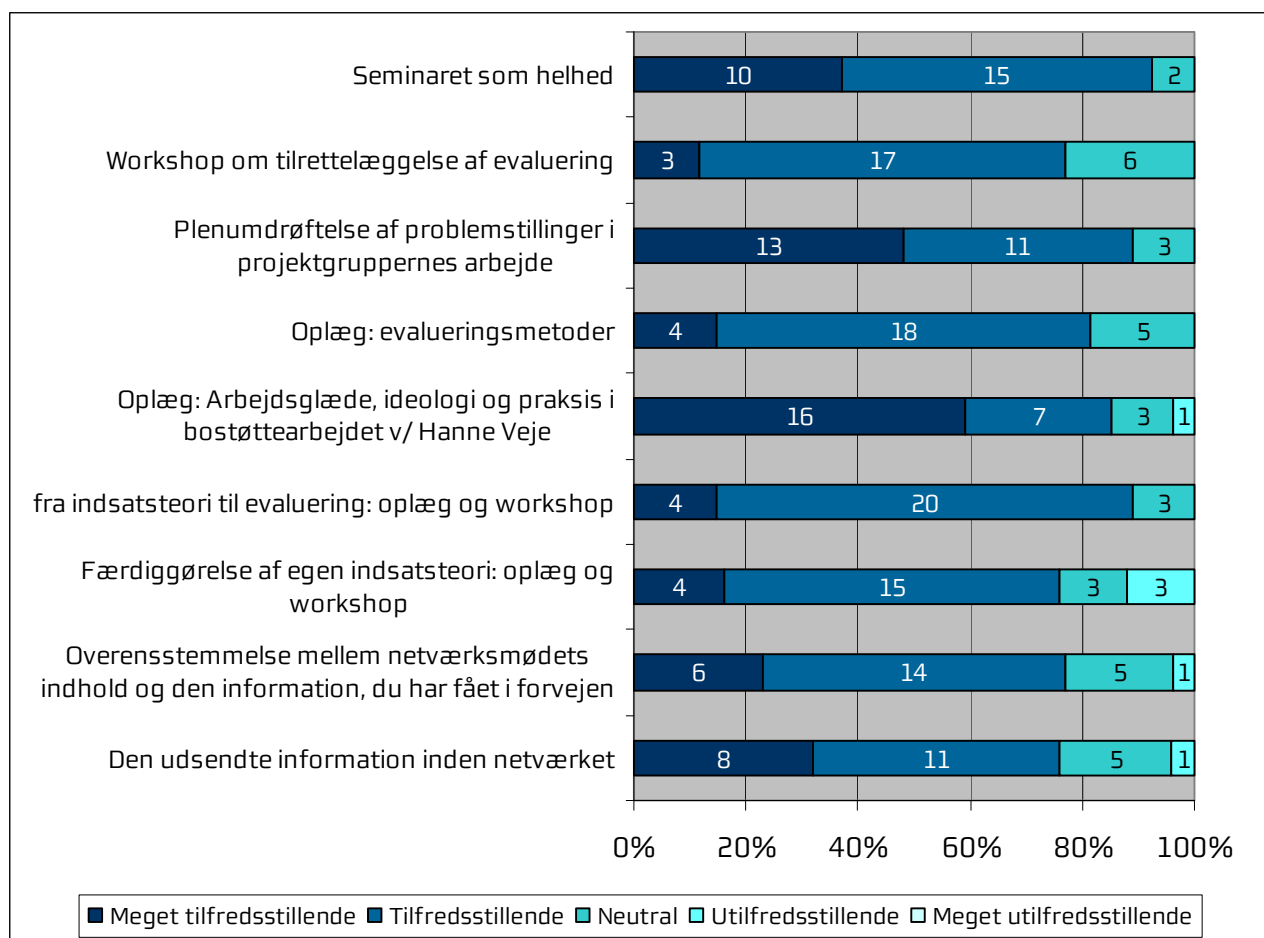

Det fremgår af tabel 1., at der gennemgående var stor tilfredshed med netværkets første møde. Mange peger i de skriftlige kommentarer på stor tilfredshed med arbejdet med egen programteori i workshops. Ligeledes peger mange på, at sparring med de andre kommuner ved bordene fungerede rigtig godt, og mange vil gerne have mere tid til denne erfaringsudveksling. Deltagerne udtrykker tilfredshed med den geografiske opdeling af deltagerkommunerne, da det gør det lettere for kommunerne at drage nytte af netværket i det daglige arbejde. Ved første seminar bliver der peget på lokaleforhold og særligt lyden i lokalet, som noget der fungerede mindre godt. Der bliver i forbindelse med evalueringen udtrykt ønske om brug af udefrakommende foredragsholdere på de kommende netværksseminarer.

2. netværksseminar

10.-11. januar 2011, Comwell Rebild Bakker

Tabel 2

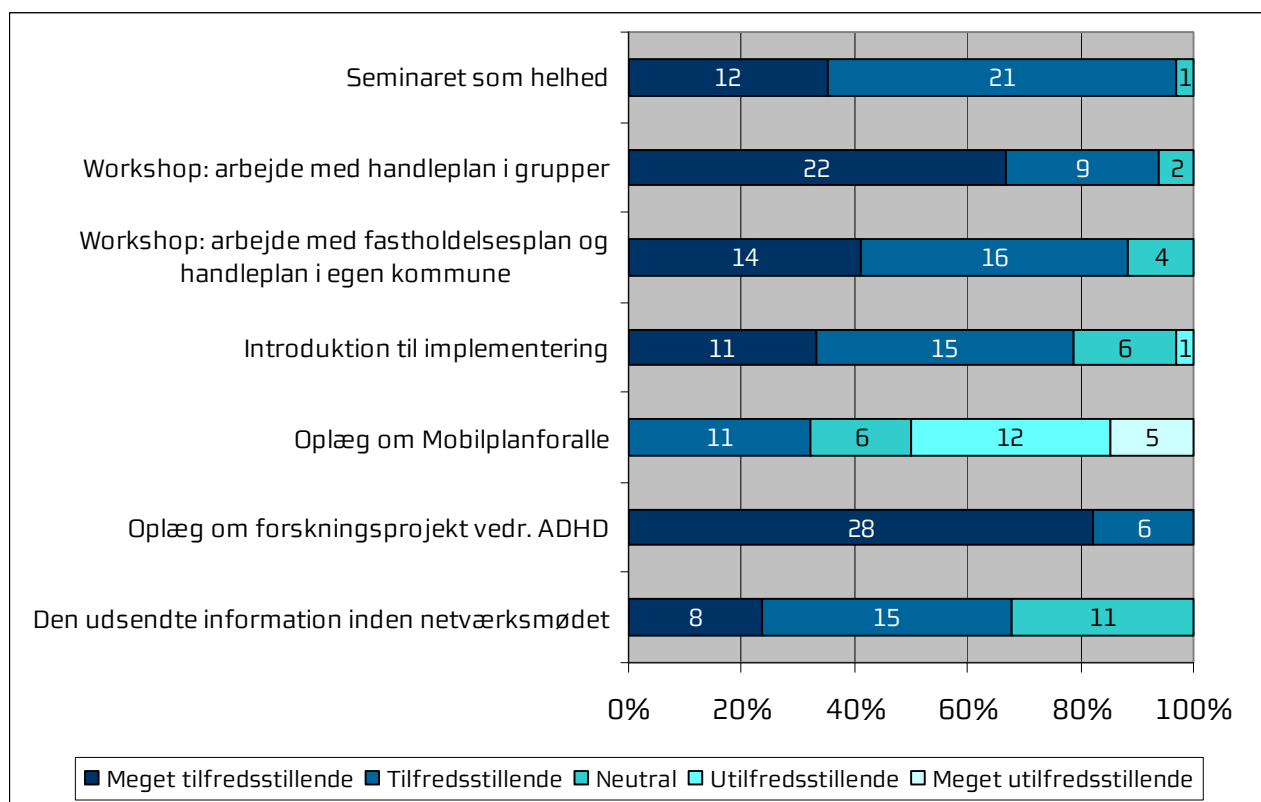

Også ved døgnseminaret d. 11.-12. januar 2011 er der en generelt stor tilfredshed med seminaret og dets indhold. I de skriftlige kommentarer lægger deltagerne vægt på, at vekslingen mellem oplæg, pauser og gruppearbejde har fungeret særlig godt. Deltagerne fremhæver erfaringsudvekslingen mellem de deltagende kommuner som et positivt element ved dette netværksmøde. Deltagerne mener, at indeklimaet og lyden i lokalerne var noget som fungerede mindre godt på dette møde. Der er både positive og negative kommentarer omkring arbejdet med eget projekt undervejs på netværksmødet. Nogle fremhæver det som meget givtigt, mens andre mener, det kunne klares som hjemmearbejde i stedet, så tiden sammen bruges til fælles formål i stedet. Det foreslås af flere, at deltagerne på kommende seminarer kan deles op i medarbejdere og ledere hver for sig i forbindelse med gruppearbejdet.

3. netværksseminar

16. maj 2011, CFK, Folkesundhed og Kvalitetsudvikling

Tabel 3

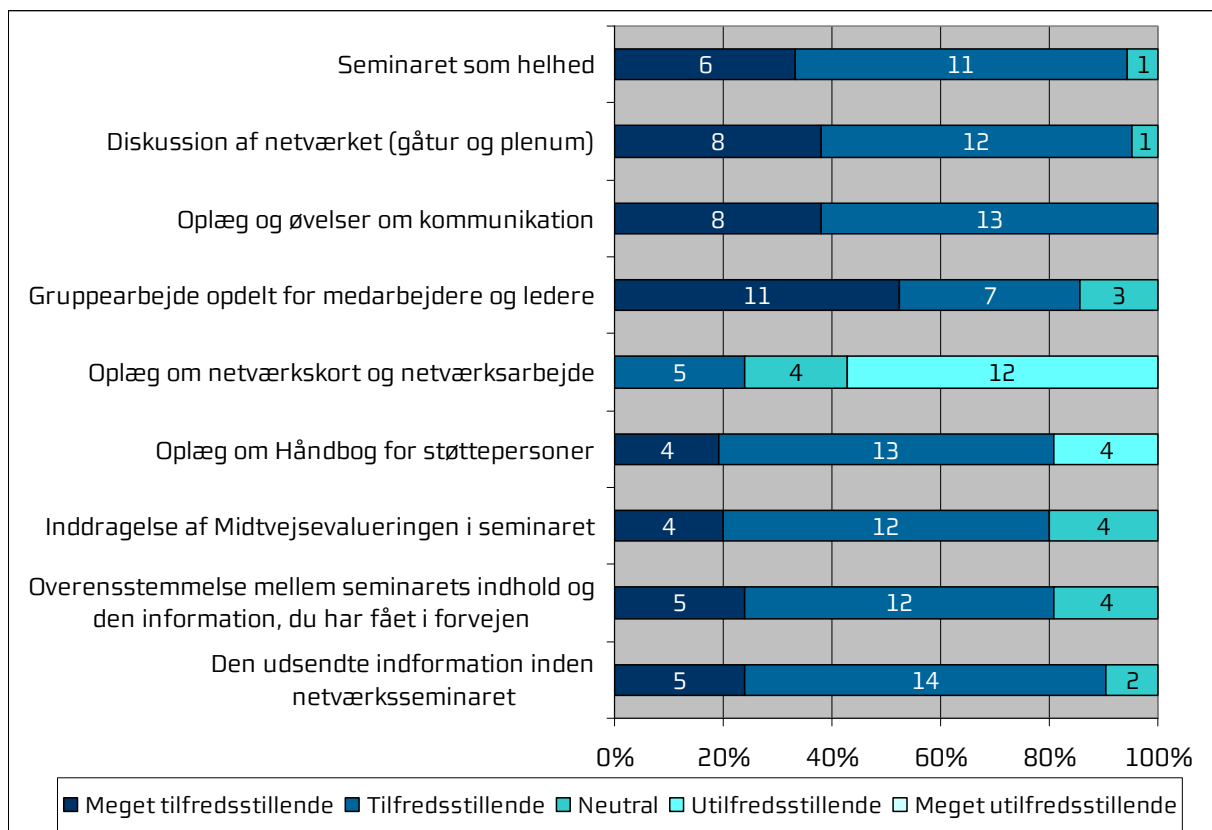

Tilfredsheden er også generelt meget høj ved tredje netværksmøde. Dog er der et enkelt oplæg omhandlende mobilplan for alle, hvor tilfredsheden er noget lavere. Dette oplæg får også en del negative bemærkninger i kommentarerne, fx at det var for detaljeret og tog for megen tid. I kommentarerne fremhæves oplægget omkring forskningsprojekt om ADHD som meget relevant for netværkets deltagere. Oplæggene på dagen fremhæves generelt som relevante og spændende. Ved dette seminar er deltagerne meget positive overfor arbejdet i workshops omkring handleplaner og fastholdelsesplaner. Denne gang er der udelukkende positive kommentarer til gruppearbejde omkring egne kommunale projekter. Netværksdeltagerne efterspørger i de skriftlige kommentarer mere idéudveksling på tværs af kommuner. Nogle foreslår, at dette skal foregå i grupper (evt. med én deltager fra hver kommune), andre vil gerne have plenum som forum for erfaringsudvekslingerne.

4. netværksseminar

17.-18. november 2011, CFK, Folkesundhed og Kvalitetsudvikling

Tabel 4

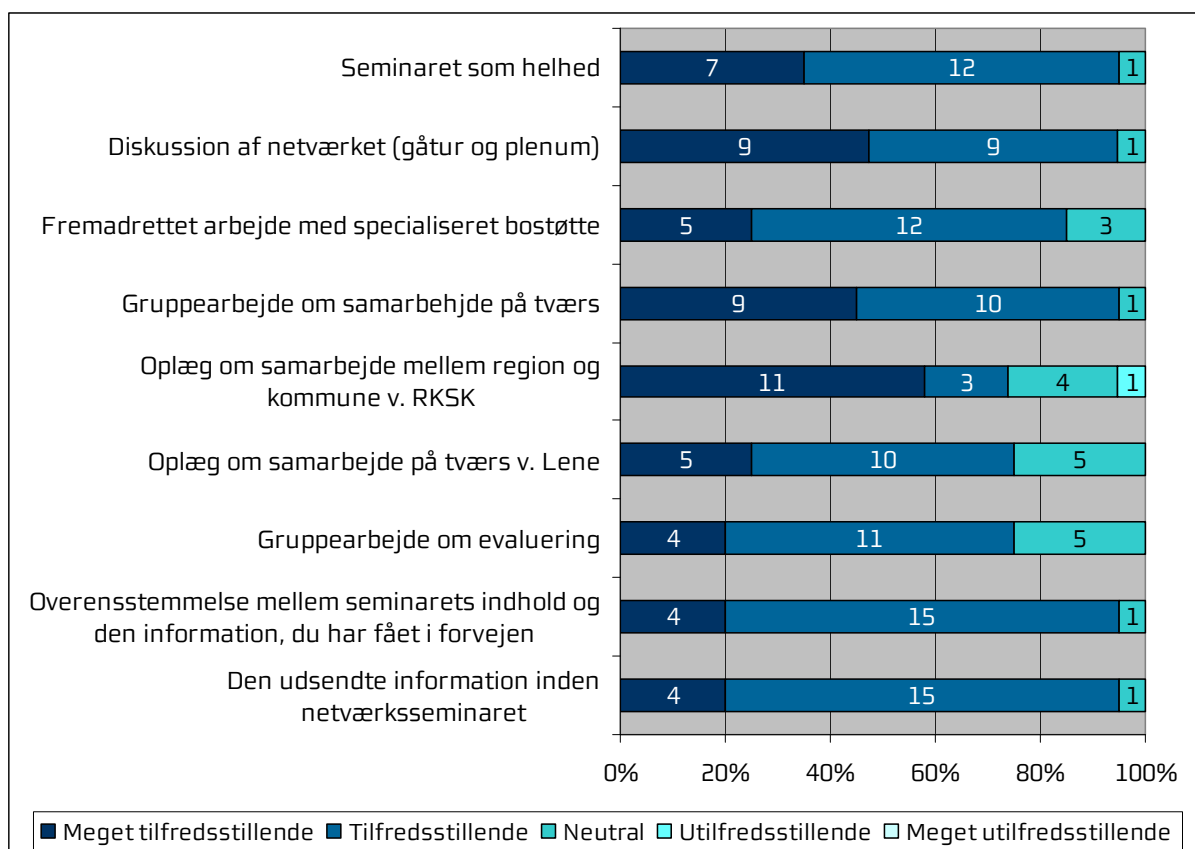
Deltagerne er generelt også meget tilfredse med det fjerde netværksseminar. Oplægget om netværkskort og netværksarbejde får dog en noget lavere tilfredshedsvurdering. I kommentarerne beskrives dette oplæg som under deltagernes faglige niveau og ikke godt nok rettet mod målgruppen af voksne med ADHD.

I kommentarerne fremhæves gruppearbejdet som velfungerende og mikset mellem oplæg, gruppearbejde og plenum. Derudover opleves det sociale sammenhold som værende godt efterhånden, hvilket styrker erfaringsudvekslingen. Dog efterspørges der endnu mere erfaringsudveksling og sparring fra andre kommuner på ens eget projekt.

5. netværksseminar

16.-19. april 2012, CFK, Folkesundhed og Kvalitetsudvikling

Tabel 5

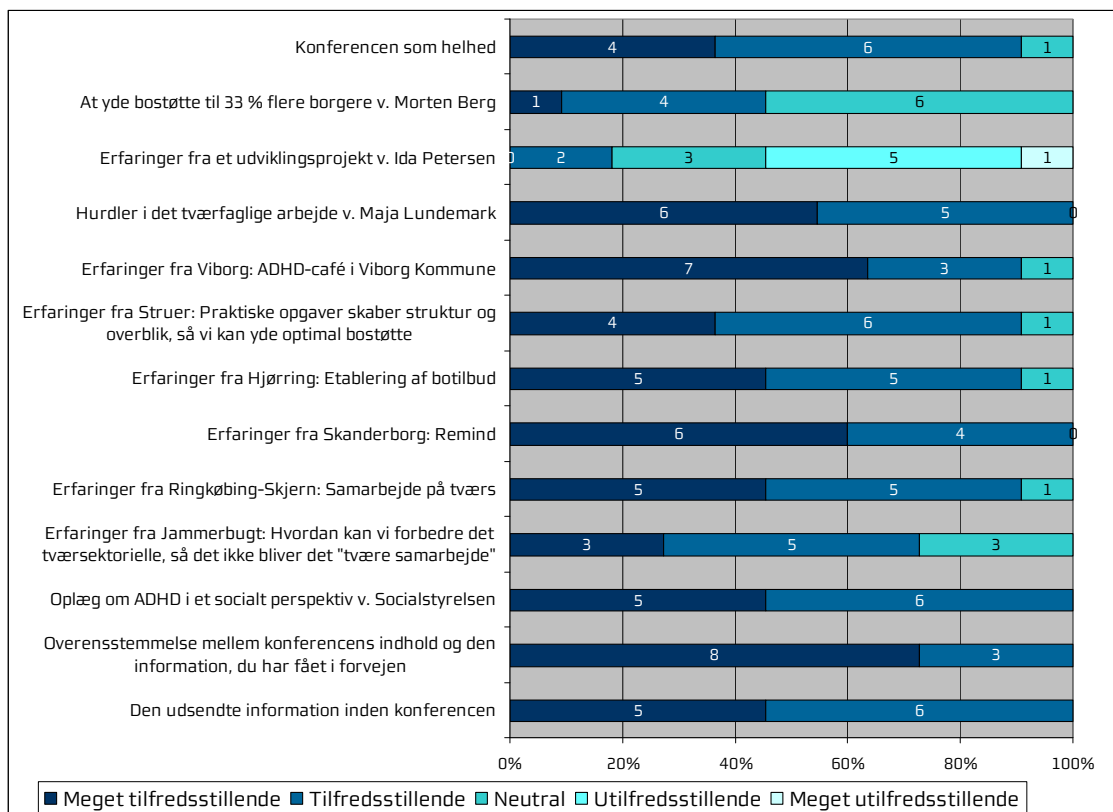

Tilfredsheden med det femte netværksseminar er gennemgående meget høj. I kommentarerne fremhæves indholdet af seminarer da også som relevant og med engagerede undervisere. Stemningen på seminarer fremhæves ligeledes som værende god. Gruppearbejdet fyldte dog lidt for meget ifølge deltagerne og der blev for meget spildtid.

6. seminar. Afsluttende konference

28. september 2012, CFK, Folkesundhed og Kvalitetsudvikling

Tabel 6

Fra den afsluttende konference er der kun 11 deltagere, som har besvaret evalueringsskemaet. Det skyldes formentlig, at skemaet først blev sendt ud efterfølgende, grundet tidspres på konferencedagen. Grundlaget for at konkludere på denne evaluering er derfor knap så god. Tilfredsheden blandt de elleve deltagere er dog igen generelt høj, og det fremhæves i kommentarerne, at det var inspirerende at høre om projekterne i de andre kommuner. Et konkret forslag var, at kommunerne på alle seminarer havde fortalt om, hvad de arbejdede med, så alle hele tiden havde et overblik over, hvad der foregik i de andre kommuner.

Bilag 2 – Netværksdeltagernes ønsker og behov fremadrettet

Forslag til kommende netværksprojekter:

- Livline til proceskonsulenter vigtig for projektudvikling mellem netværk
- Nem adgang til kommunikation og sparring fx om projekterfaringer
- Formaliserede sparringsgrupper har stor betydning for udvikling mellem netværk
- Digital platform
- Samling efter et år med henblik på opfølgning
- Konference oplæg på ADHD-foreningens konference om resultaterne
- Oprette en landsforening af specialiseret bostøtte til voksne med ADHD
- Arbejde målrettet på at bruge borgerens private netværk samt det kommunale og regionale netværk, som borgeren har berøring med => koordineret samarbejde
- Overgang fra børn og familie til voksen. Et fælles netværk kunne have stor betydning for de interne netværk i kommunerne. Kunne understøtte det arbejde vi hver især laver i kommunerne fx i forbindelse med overgange.

I forbindelse med evalueringen er fokusgruppedeltagerne blev spurgt specifikt til det aktuelle behov for indhold i et eventuelt nyt netværk, samt anbefalinger til formen i arbejdsmetoden. Fokusgruppedeltagerne lagde især vægt på, at deres udfordringer fremadrettet bliver at fastholde kvaliteten samt deres gode trivsel og arbejdsglæde, når de i de kommende år skal servicere flere borgere for samme beløb som i dag. Derudover havde de også gode forslag til, hvordan denne proces kan understøttes:

Indhold i netværksseminarerne:

- Erfaringsudveksling for bedre at sikre, at den dybe tallerken ikke opfindes på ny
- Udvikling af gruppebaseret støtte gennem afprøvning, koordinering med relevante afdelinger i kommunen og målrettet erfaringsudveksling med andre kommuner
- Skabelse af job for målgruppen – indhentning af erfaringer (fx fra ADHD-foreningen, Socialstyrelsens udviklingsprojekter mm.)
- Mentorordninger, ressourceprofil, kompetencecenter: afklaringer/støtte til at komme i arbejde.
- Dilemmahåndtering, når borgere er gået til gennem mange år. Fx voldsomt misbrugende, kriminelle
- Stresshåndtering og arbejdspress i bostøttearbejdet. Personlig trivsel i arbejdet, trivselsvejledere (anvendelse/betydning). Arbejdsmiljørepræsentanter.
- Eksempler på tids- og ressourcebesparende erfaringer i kommunerne (Ipad er tidsbesparende pga. at dokumentation kan udføres ude hos borger og giver bedre arbejdsmiljø, fordi kollegaer har tid til at tale sammen sidst på dagen, når alle møder ind på kontoret for at dokumentere)
- ACT: brugere lærer at acceptere en situation frem for at modarbejde (3. generation kognitiv terapi).
- Mindfulness til at videreformidle (bruges til at øve at være i det der gør ondt)
- Kropskontakt, Idræt, massage. Betydningsfuldt at mærke sig selv for at finde jordforbindelse, virker mod kaos i hovedet (Oplægsholdere fx Viborg psykiatrisk fysioterapi, inspiration fra Eckhart Tolle: Nuets kraft).

